

**ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ
ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

Нескороджена Л.Л., к.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПІ НАВС

Ст.41 Конституції України зазначає, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Про непорушність права приватної власності зазначають й інші статті Конституції України, а саме: ст.21, яка право власності визначає невідчужуваним і непорушним, ст.22 передбачає, що конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані, ст.64, яка визначає, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Разом з тим, аналіз судової практики показує, що порушення права власності досить часто зустрічається. Так, лише з 01.01.2013 року по 05.11.2013 року судами було прийнято 8695 рішень, які стосувалися порушень права власності.

21.10.2011 р. у м. Львові відбулося обговорення питання «Право власності в Україні – реалізовувати чи захищати?», яке проводилося Центром громадської адвокатури в рамках проекту «Покращення умов реалізації та захисту права власності як основного речового права». Під час обговорення були визначені основні порушення права власності, а саме:

- невиконання рішень судів щодо захисту права власності, оскільки проблема невиконання рішень судів в Україні загалом є досить значною, і для відносин власності – вона не виняток. Держава не справляється з узятими на себе зобов'язаннями щодо гарантування громадянам примусового виконання рішень судів. Це спричиняє неможливість володіння, користування або розпорядження своїм майном навіть після рішення суду на свою користь;

- порушення права на отримання соціальних виплат у розмірі, що передбачено законом;

- порушення порядку примусового вилучення об'єктів права приватної власності для суспільних потреб та невіплата відшкодування вартості цих об'єктів по ринкових цінах;

- неможливість реалізації права власності на самочинне будівництво у зв'язку із складною процедурою його легалізації;

- неможливість реалізувати право власності через процесуальні перешкоди (спори між судами щодо підвідомчості справ, пов'язаних з правом власності на землю);

- створення перешкод у користуванні майном територіальної громади та недосконале управління об'єктами права державної власності;

- неможливість реалізації права власності на землю у зв'язку з необхідністю заміни державного акту старого зразка на новий;

- порушення права власності на отримані доходи громадян (заробітна плата, пенсії тощо) у зв'язку з порушенням строків виплати;

- невиконанням рішення судів щодо примусового стягнення несплаченої заробітної плати, пенсії тощо;

- створення перешкод у реалізації права щодо можливості використання свого майна для підприємницької діяльності та інші.

Цей перелік порушень не є вичерпним. Необхідно погодитися із М. Щербатюком, про те, що для належного захисту права власності законодавцю варто:

1. Для ефективного захисту різних об'єктів права власності необхідно чітко встановити коло об'єктів, які підпадають під захист права власності.

2. Забезпечити ефективне функціонування виконавчої служби в Україні, яке має забезпечити належне виконання судових рішень. Введення в Україні інституту приватних виконавців.

3. Необхідно усунути дискримінаційні норми щодо захисту права власності фізичних та юридичних осіб, зокрема, через поступове скасування Господарського кодексу чи уніфікацію його норм із Цивільним кодексом, внесення змін до Закону України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна», введення заборони змін норм щодо оподаткування заднім числом тощо.

4. З метою забезпечення гарантій права власності необхідно усунути правові прогалини в регулюванні націоналізації, реприватизації майна.

5. Змінити або суттєво вдосконалити податкове законодавство в напрямку забезпечення рівності й захисту всіх форм права власності.

6. Забезпечити ефективний захист права всіх форм власності, зокрема, нормами цивільного, адміністративного і кримінального законодавства.

Крім того, варто скасувати ст.347 ЦК України, яка на даний час не має механізму реалізації, однак дає можливість недобросовісним громадянам привласнити чуже майно.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОХОРОНУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

Петрина В.Н., к.ю.н., професор кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПІ

Визначення поняття «корпоративні права» в українському законодавстві міститься в кількох нормативно правових актах, зокрема в ст. 167 Господарського кодексу України (надалі – «ГКУ»), ст. 1 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» та ст. 2 Закону України «Про акціонерні товариства». Усі зазначені закони відносять до основних корпоративних прав право суб'єкта корпоративних прав (надалі – «Учасник») на управління юридичною особою, корпоративні права щодо якої йому належать.

Згідно зі ст. 118 ГКУ об'єднання підприємств (надалі – «Об'єднання») є господарською організацією, що має статус юридичної особи, утвореної у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань. Координація, як відомо, є функцією соціального управління і, таким чином, зазначена вище норма ГКУ власне надає Об'єднанню право здійснювати управління підприємствами, які до нього входять. Законодавство не визначає в чому полягає зміст такої управлінської функції, як координація, тому виходячи із науковою літератури, згідно з якою ця функція полягає в узгодженні, впорядкуванні різних частин системи управління, можна говорити про те, що Об'єднання наділене правом управляти підприємствами, що до нього входять, шляхом узгодження і впорядкування діяльності цих підприємств. В той же час згідно зі статтями 118 та 122 ГКУ Об'єднання утворюються підприємствами та управляються ними шляхом участі цих підприємств в роботі вищого органу управління об'єднання - загальних зборах учасників.

У зв'язку з вищезазначеним закономірно виникає низка питань. По-перше, як корелюються між собою (а) корпоративне управління, що здійснюється Учасниками відповідних підприємств по відношенню до цих підприємств, з (б) управлінням цими ж підприємствами з боку Об'єднання? По-друге, як корелюються між собою (а) корпоративне управління, що здійснюється підприємствами-Учасниками Об'єднань по відношенню до цих Об'єднань, з (б) з управлінням цими ж підприємствами з боку Об'єднання? По-третє, чи надання ГКУ Об'єднанням права управляти підприємствами не уражає (а) корпоративне право Учасників підприємств на управління цими підприємствами, та (б) корпоративне право підприємств-Учасників Об'єднань на управління цими Об'єднаннями, і чи не потребують у цьому зв'язку відповідні корпоративні права Учасників підприємств і самих підприємств-Учасників Об'єднань відповідної правової охорони?

Виходячи із визначень, що містяться в нормативно-правових актах та науковій літературі, про корпоративне управління можна говорити як про систему, за допомогою якої спрямовується та контролюється діяльність підприємств. У рамках корпоративного управління визначається, яким чином